رهنما

آستان قدس رضوی
معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

۶۱

رضوی

پاکت در بسته (دربارهٔ علم امام معصوم)

محمدباقر پورامینی

بسم الله الرحمن الرحیم

رهنما ۶۱ (پاکت در بسته)

نویسنده:

محمد باقر پورامینی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

رهنما۶۱ (پاکت در بسته)

مشخصات کتاب

سرشناسه : پورامینی، محمدباقر، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور : پاکت دربسته: درباره علم امام معصوم/ نویسنده محمدباقر پورامینی.

مشخصات نشر : مشهد: انتشارات قدس رضوی،۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۶۰ص.؛۱۱×۱۷س م.

فروست : رهنما؛۶۱.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۳-۵۱-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه .

موضوع : علم امام

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسه افزوده : موسسه انتشاراتی قدس رضوی

رده بندی کنگره : BP۲۲۳/۳۴/پ۹پ۲ ۱۳۹۱

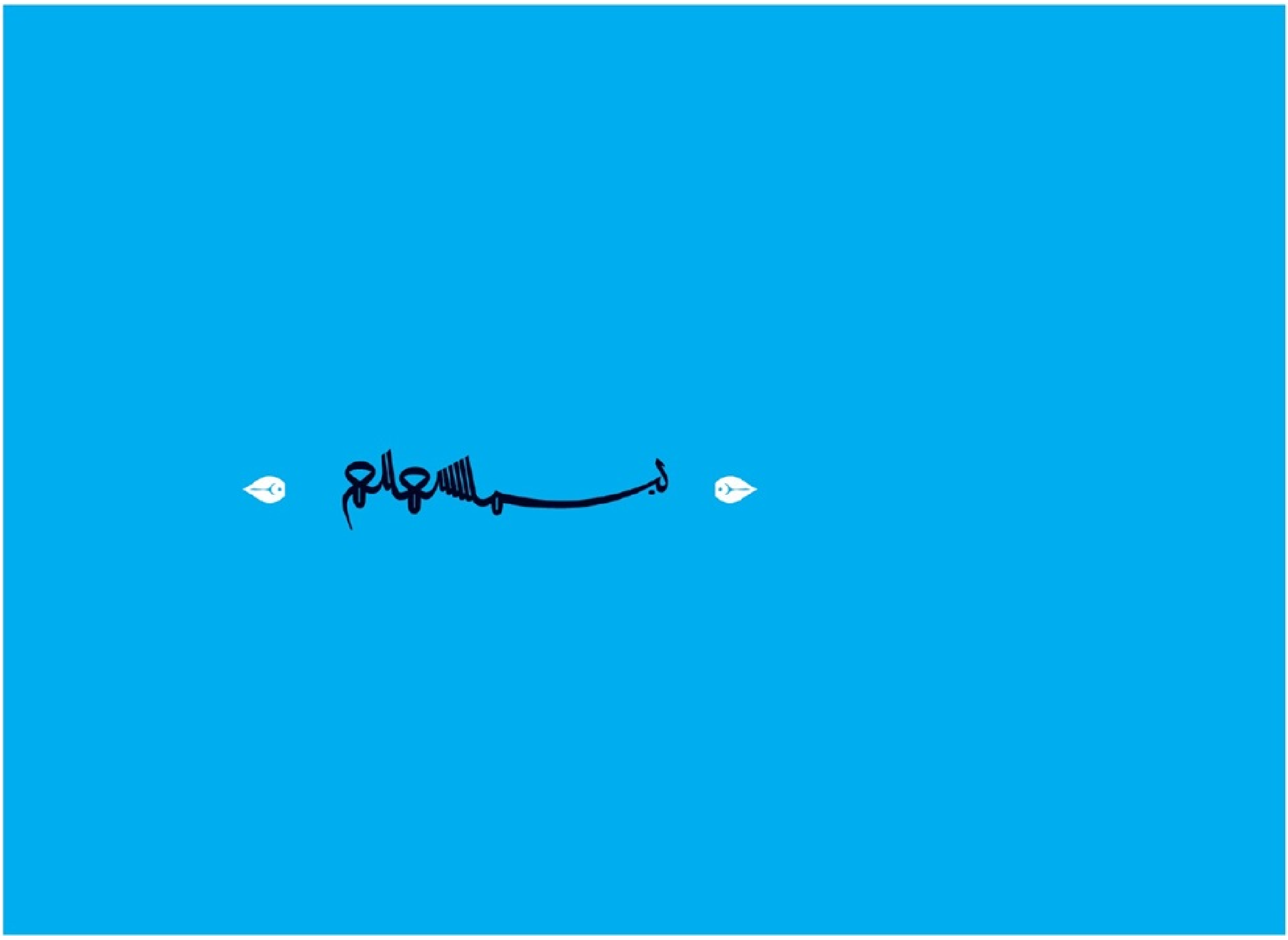
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۵

شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۲۸۳۹۳

ص:۱

اشاره

تصویر

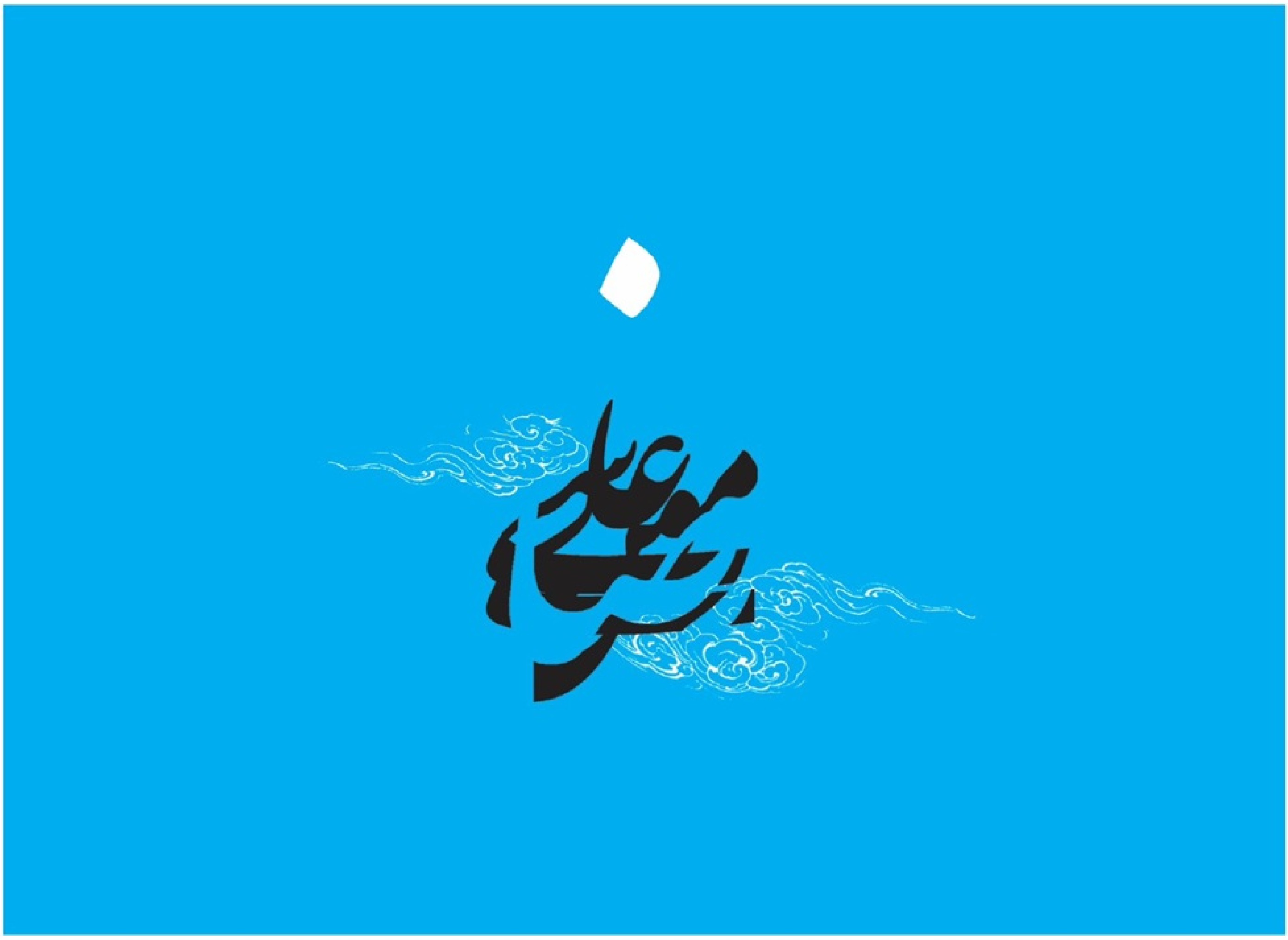
ص:۲

تصویر

پرسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیشِ رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **رهنما** گامی است در این مسیر.
همگامِ ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

تصویر

ص:۴۰

پرسش ها

پاکت در بسته (درباره علم امام معصوم)

دغدغهٔ این نوشتار پاسخ گویی به پرسش های زیر است:

؟ اگر فقط خدا عالم غیب است، چرا به علم غیبی معصومان: اعتقاد داریم؟ (چرا)

؟ گستره و مرز علم پیامبر و ائمهٔ اطهار: کجاست؟ (چقدر)

؟ ابزار آگاهی و خاستگاه دانش ایشان چیست؟ (چگونه)

؟ باوجود داشتن علم به گذشته و حال و آینده، درافتادن ائمه به مصائب جانکاهی مانند نوشیدن زهر و شهادت و...، چه توجیهی برمی تابد؟

ص:۵

تصویر

ص:۶

درآمد

امامت، در بیان، جانشینی پیامبر است و در امور دینی و دینوی، پاسداری دین و رهبری امت است؛ از این رو، می توان امامت را تداوم نبوت در دوران خاتمیت نامید.(۱) در فرهنگ شیعه، امامت و رهبری انسان ها چه در بُعد معنوی و الهی و چه در بُعد اجتماعی، عالی ترین درجه و مقامی است که خداوند به انسانی واگذار می کند و مدالی که به این نام بر سینهٔ کسی می چسباند، عالی ترین مدال هاست.(۲)

بدیهی است فردی که پس از پیامبر بر مَسند او می نشیند و زمام هدایت مردم را به سمت سعادت به دست می گیرد، باید ویژگی ها و شروط خاصی داشته باشد: او ضمن دارابودن مقام عصمت و عهده داریِ منصب امامت ازسوی خدا باید داناتر و عالم تر از همه

۱- . مطهری، مجموعهٔ آثار، ج۴، ص۷۳۹.

۲- . همان، ج۳، ص۳۲۰.

باشد؛ یعنی برخودار از علم الهی و آگاه به تمام معارف و احکام شریعت.(۱)

پیشوایان معصوم به دلیل جایگاهی که ازسوی خداونـد عهـده دار آن انـد، داناترین و عالم ترین افراد به حقایق دینی انـد؛ ازاین رو، علم آنان، ویژگی اساسی و منحصربه فردی تلقی می شود. به دلیل وجود برخی پرسش ها درباب بی کرانگیِ علم امام و برخورداری ایشان از علم غیب و شناخت مرزها و همچنین علل استفاده یا عدم استفاده از آن، نکاتی به اختصار بیان می کنیم.

۱- . ربانی گلپایگانی، امامت در بینش اسلامی، ص۲۱۲.

نشانهٔ علم غیب

با چند نفر از یاران امام رضا خدمتش شرفیاب شدیم. ساعتی نزد امام نشستیم. چون خواستیم بازگردیم، امام به من فرمودند: «احمد، تو بنشین.» همراهانم رفتند و من خدمت امام ماندم. سؤالاتی داشتم؛ به عرض رساندم و امام پاسخ فرمودند... تا پاسی از شب گذشت.

خواستم مرخص شوم. امام فرمودند: «می روی یا نزد ما می مانی؟» عرض کردم: «هرچه شما بفرمایید. اگر بفرمایید بمان، می مانم و اگر بفرمایید برو، می روم.» فرمودند: «بمان؛ این هم رختخواب.» آنگاه امام برخاستند و به اطاق خود رفتند.

[احمد بن محمد بن ابی نصر بزنطی که از دعوت ویژهٔ امام در پوست خود نمی گنجید، خرسند از این لطف ویژه، سر به سجده گذاشت؛ او ادامهٔ ماجرا را این گونه گزارش می کند:] من از شوق به سجده افتادم و گفتم: «سپاس خدای را که حجت خدا و وارث علوم پیامبران، در میان ما چند نفر که خدمتش شرفیاب شدیم، تا این حد به من محبت فرمودند.» هنوز

در سـجده بودم که متوجه شدم امام به اطاق من بازگشته اند. برخاستم. حضرت دست مرا گرفتند و فشردند و فرمودند که امیرمؤمنان به عیادت صعصـعه بن صوحـان رفت و چون خواست برخیزد، به صعصـعه فرمودنـد: «از اینکه به عیادت تو آمـده ام، به برادران خود افتخار مکن. عیادت من باعث نشود که خود را از آنان برتر بدانی. از خدا بترس و پرهیزکار باش. برای خدا تواضع و فروتنی کن. خدا تو را رفعت میبخشد.» (۱)

[...شب به نیمه رسیده بود و احمد بن محمد تنها بود و در فکرِ بی کرانگیِ علم امام. با این اندیشه، چشم برهم نهاد.]

اما ماجرای دیگر...

ص:۱۰

۱- . محمد بن عمر کَشّی، رجال کشی، ص۵۸۷؛ مجلسی، بحارالانوار، ج ۷۰، ص۲۹۲.

[ابی حبیب بناجی اهل مروْ بود و شیفتهٔ پیامبر و خانـدان والاگوهرِ او. خوابی دید که بی درنگ در بیداری تعبیر شد: تنها به فاصـلهٔ بیست روز. تعبیر خوابش نشان از بی کرانگیِ علم امامت داشت. این ماجرا از زبان اوست:]

رسول خـدا را در خواب دیـدم که در بناج، در مسـجدی فرود آمـد که هر سال، حجاج در آن مسـجد فرود می آمدند. گویا من نزد او رفتم و سلام کردم و پیشِ روی او ایستادم. نزد او طبقی یافتم که از برگ خرمای مدینه بافته شده بود و در آن طبق، خرمای صیحانی بود.

پیامبر از آن خرما مشتی برداشـتند و به من عطا کردنـد. آن خرما را شـمردم: هجـده دانه بود. پس از بیـداری، خواب را چنین تعبیر کردم که به عـدد هر خرما، یک سال زندگانی می کنم! وقتی بیست روز گذشت، در زمینی که زارعان، آن را برای کشت آماده می کردند، ایسـتاده بودم که کسی نزد من آمد و مرا خبر داد به آمدنِ حضرت رضا از مدینه و نزول آن بزرگوار در آن مسجد. مردم را دیدم که نزد او می شتافتند. من نیز به خدمت آن حضرت

ص:۱۱

رفتم. دیدم آن جناب در موضعی نشسته اند که رسول را در خواب دیده بودم. زیرِ پای مبارکش، تخته حصیری گسترده بود؛ مثل آن حصیری که زیرِ پای پیغمبر بود. در پیش روی او طبقی قرار داشت که از برگ خرما بافته شده و حاوی خرمای صیحانی بود.

بر آن جناب سلام کردم. پاسخ داد و مرا نزد خود طلبید. یک مشت از آن خرما به من عطا فرمودند. آن خرما را شماره کردم: عدد آن به قدر عدد خرمایی بود که رسول خدا در خواب به من عطا فرموده بودند. عرض کردم: «یابن رسول اللّه، بیشتر از این به من عطا فرما.» فرمودند: «اگر رسول خدا زیاده از این به تو عطا فرمود، ما هم زیاده از این به تو عطا می کردیم.»(۱)

۱- . طبرسی، إعلام الوری، ص۳۲۱؛ بحارالأنوار، ج۵۰، ص۱۵۳؛ راوندی، الخرایج و الجرایح، ج۱، ص۴۱۲؛ شیخ صدوق، عیون أخبار الرضا، ج۲، ص۲۱۰؛ علی بن عیسی اربلی، کشف الغمه، ج۲، ص۳۱۳؛ ابن حجر، الصواعق المحرقه، ج۲، ص۵۹۴؛ شبلنجی، ص۲۴۳.

این دو نمونه، نشانی از علم غیب علی بن موسی بود؛ دانشی الهی که شرط امامت است و ائمه: جملگی بدان آراسته اند.

تصویر

ص:۱۴

بنیان علم غیب

به راستی، علم بی کرانه و غیبی امام از کجا ریشه می گیرد و به کدام سرچشمه متصل است؟ مگر خدا نمی فرماید: «بگو هرکه در آسمان ها و زمین است، جز خدا، غیب را نمی شناسد»(۱) و در آیه ای دیگر: «کلیدهای غیب تنها نزد اوست و جز او، کسی آن ها را نمی داند.»(۲) این کلام الهی، با دانش امام چه تناسبی دارد؟

در پاسخ باید به این نکته توجه کرد که در کنار آیات یادشده، آیات دیگری هست که پرده از علم غیبِ برخی از اولیای برگزیدهٔ خدا برمی دارد: «دانای غیب اوست و هیچ کس را بر اسرار غیبش آگاه نمی سازد؛ مگر رسولانی که آنان را شایسته و پسندیده بداند.»(۳)

ص:۱۵

۱- .]قُلْ لا یعْلَمُ مَنْ فِی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ الْغَیبَ إِلاَّ اللَّهُ[نمل، ۶۵.

۲- .]وَ عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَیبِ لا یعْلَمُها إِلاَّ هُوَ[انعام، ۵۹.

۳- . جن، ۲۶و۲۷.

بنابراین، آیاتِ بخش نخست، از علم غیبِ ذاتی خدا خبر می دهد و آیات بخش دوم، از علم غیب افاضی و وحیانی؛ یعنی غیرخدا تنها به تعلیم و اذن الهی می توانند به علم غیب دست یابند.(۱)

وقتی فردی با اخبار غیبی امام رضا روبه رو شد، تاب نیاورد و با گستاخی گفت: «علم غیب را فقط خدا می داند.» پاسخ حضرت شعلهٔ شبههٔ او را فرو نشاند: «خداوند متعال در قرآن فرموده است: عالِمُ الْغَیبِ فَلا یظْهِرُ عَلی غَیبِهِ أَحَداً إِلَّا مَنِ ارْتَضی مِنْ رَسُولٍ؛ پس، رسول خدا از کسانی است که علم غیب را می داند و ما هم ورثهٔ آن رسول می باشیم و اخبار آینده را تا روز قیامت می دانیم.»(۲)

ص:۱۶

۱- . علامه مجلسی معتقد است: «منظور از اینکه علم غیب را از خود نفی می کنند، این است که علم غیب را جز ازطریق وحی و الهام نمی دانند؛ اما ازطریق وحی و الهام نمی توان نفی کرد. زیرا عمدهٔ معجزات پیامبران و اوصیا اطلاع و اخبار از مسائل غیبی است. خداوند خود نیز آنان را در این آیه استثنا کرده است: إِلَّا مَنِ ارْتَضی مِنْ رَسُولٍ.» بحار الانوار، ج ۳، ص۱۹۶.
۲- . بحارالانوار، ج۴۹، ص۷۵.

دربارهٔ گستره و ریشهٔ علم غیب امامان: درنگ در چند نکته، شناخت ما را از پیشوایان معصوم: عمق می بخشد و به معرفت ما می افزاید:

۱. علم و ارادهٔ امام تابع علم و ارادهٔ الهی است. ازآنجاکه آنان، به تعلیم الهی، از علوم غیبی آگاه بودند و این علم نیز همچون سایر کمالات، از طرف خداونـد به آنان اعطا شده است، الهی است؛ بنابراین، می توان گفت علم امام «علم غیب تعلیمی» و خدادادی است. چنان که امیرمؤمنان دانش اهل بیت معصوم را به دانش خدا متصل می دانست(۱) ودر پایان نبرد جَمل، از برخی حوادث آینـده خبر دادنـد و فرمودند: «این علمی است که از دارندهٔ علم آموخته ام.»(۲)

ص:۱۷

۱- . «الا و انا اهل البیت من علم الله علمنا و بحکم الله حکمنا و من قول صادق سمعنا». ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج۱، ص ۲۶.

۲- ۱. مردی از قبیلـهٔ بنی کلب پرسـید: «لقد اُعطِیتَ یا امیرالمومنین علم الغیب؟» امام فرمودند: «لیس هو علم الغیب و انما هو تعلم من ذی علم.» نهج البلاغه، خطبهٔ ۱۲۸.

۲. علم امام آینۀ تمام نمای عالم هستی است؛ یعنی علم گذشته و حال و آینده را شامل می شود.(۱) ازاین رو، همگان اذعان داشتند هر پرسشی که از امام رضا می شد، پاسخ آن را می دانست.(۲) دشمن نیز اعتراف به علم بی کران ایشان داشت و مأمون، امام رضا را معدن علم توصیف می کرد.(۳)

۳. امام وارث علم پیامبران اولو العزم و رسول خدا است و او، هم علم پیامبر اکرم را دارد و هم علم پیامبران را.(۴) همچنین، خداوند علم امامان را همچون علم پیامبر اکرم،

ص:۱۸

۱- . کلینی، کافی، ج۱، باب انّ الائمه علم ما کان و ما یکون.

۲- . إعلام الوری، ص۳۲۸.

۳- . حرانی، تحف العقول، ص۴۱۶.

۴- . حضرت صادق فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ أُولِی الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ فَضَّلَهُمْ بِالْعِلْمِ وَ أَوْرَثَنَا عِلْمَهُمْ وَ فَضَّلَنَا عَلَیهِمْ فِی عِلْمِهِمْ وَ عَلَّمَ رَسُولَ اللَّهِ (ص) مَا لَمْ یعْلَمُوا وَ عَلَّمَنَا عِلْمَ الرَّسُولِ وَعِلْمَهُمْ.» بحارالأنوار، ج۲۶، ص۱۹۴.

از علـم پیـامبران الهی بیشـتر قرار داده است.(۱) حضـرت زیـن العابـدین فرمودنـد: «به خـدا قسم، آنچه انبیـا و رُسـل می داننـد، من می دانم» و افزودند: «وَ نُزَادُ مَا لَمْ تُزَدِ الأَنْبِیاءُ» (= اضافه از آنچه انبیا داشتند، داریم.)(۲)

۴. خداوند درِ علم را به سوی امامان گشوده است و آنان با اشاراتِ عالم غیب و سـروش فرشتگان آشنایند. هیچ چیز از احکام الهی و شریعت، از آنـان پوشـیده نیست. زمانی که از گسترهٔ علوم غیبی امامان یاد می شود، می توان به علم الکتاب، شـرایع آسـمانی، گذشـته و آینـده، اسـرار درونی و آشنایی با زبان همهٔ مخلوقات،

ص:۱۹

۱- . امام باقر ضـمن تأکیـد بر عالم تربودن علی از انبیای الهی، به عبـداللّه بن ولیـد دلیل آن را چنین بیان کردنـد: «مگر نمی گویند علی دارای علم پیـامبر است؛ پس با آنان در این زمینه این گونه اسـتدلال کن که خداونـد دربارهٔ موسـی می فرمایـد:]وَ کَتَبْنا لَهُ فِی الأَلْواحِ مِنْ کُلِّ شَـیءٍ[(اعراف، ۱۴۵). معلوم می شود که تمام مسائل را به او نیاموخته است. خداونـد دربارهٔ محمـد می فرمایـد:]وَ جِینا بِکَ عَلی هولاءِ شَـهِیداً وَنَزَّلْنا عَلَیکَ الْکِتابَ تِبْیاناً لِکُلِّ شَیءٍ[(نحل، ۸۹). محمد بن حسن بن فروخ صفار، بصائر الدرجات، ص۲۲۸.

۲- . بحار الأنوار، ج۲۶، ص۱۹۸.

حتی حیوانات، اشاره کرد.(۱)

ص:۲۰

۱- . نک: دانشنامۀ امام علی، ج۳، مقالۀ حسن یوسفیان، «علم غیب امام»، ص۳۵۲ تا ۳۵۶. برخی از عالمان اهل سنت نیز بر علم غیب امام اعتراف کرده اند؛ به جز ابن ابی الحدید(شرح نهج البلاغه، ج۵،ص۴) می توان به اعتراف ابن عربی اشاره کرد؛ او علم لدنی و اسرار سر الهی را برای امثال علی ممکن می داند. (ابن عربی، الفتوحات،ج۱، ص۱۵۱).

خاستگاه علم غیب

منابع علم ائمهٔ اطهار متعدد و متنوع است. این منابع به آنان علوم و آگاهی های فراوان و نیز خطاناپذیری می بخشد تا بتوانند مأموریت الهی خود را به خوبی انجام دهند.(۱) دربارهٔ خاستگاه علوم غیبی امامان، این امور بیان شده است:

۱. الهام: با رحلت پیامبر خاتم باب وحی بسته شد، اما راه الهام برای پیشوایان معصوم باز است. آنان محدث اند و صدای فرشته را می شنوند(۲) و همچنین با روح الهی در ارتباط هستند. کسی که روح الهی را دریابد، از رویدادهای گذشته و آینده و آنچه در دل مردمان زمین و آسمان است،آگاه می شود.(۳) به فرمودهٔ امام صادق: «امام هروقت اراده کند چیزی را بداند، خدا او را مطلع می کند.»(۴) در فرمایشی از امام کاظم ، علم حال و حاضر ائمه از سنخ الهام و بهترین علم ائمه دانسته شده است.(۵)

۲. فراگرفتن از پیامبر: ایشان تمامی معارف اسلام را به علی آموختند و پس از او نیز این علوم نسل به نسل به امام بعدی منتقل شد.(۶)

۳. قرآن: این معجزهٔ الهی دارای ظاهر و باطنی است و درک و تفسیر و تأویل آن، تمییز

ص:۲۲

۱- . نک: مکارم شیرازی، پیام قرآن، ج۹.

۲- . شیخ مفید، اختصاص، ص۳۲۹. دریافت امامان از فرشتگان البته به معنای همسانی با پیامبران در دریافت وحی تشریعی نیست؛ بلکه ارتباطی است همچون خضر و مریم که مطابق ظاهر آیات الهی، با فرشتگان ارتباط داشتند و حقایقی از عالم غیب دریافت می کردند.

۳- . نک: شیخ مفید، تصحیح الاعتقاد، ص۱۰۰.

۴- . «إِذْ أَرَادَ أَنْ يعْلَمَ الشَّی ءَ أَعْلَمَهُ اللَّهُ ذَلِكَ». بحارالانوار، ج۲۶، ص۵۷. همچنین، حارث بن مغیرهٔ نضری گفت: «به حضرت صادق عرض کردم اگر سؤالی از امام بشود و پاسخش را ندانند، از کجا می فهمند. فرمودند: به قلبش القا می شود یا به گوشش می خورد». شیخ مفید، تصحیح الاعتقاد، ص۱۰۰.

۵- . کافی ، ج۱، ص ۲۶۴.

۶- . نک: طباطبایی ، المیزان، ج۲۰، ص ۱۳۵.

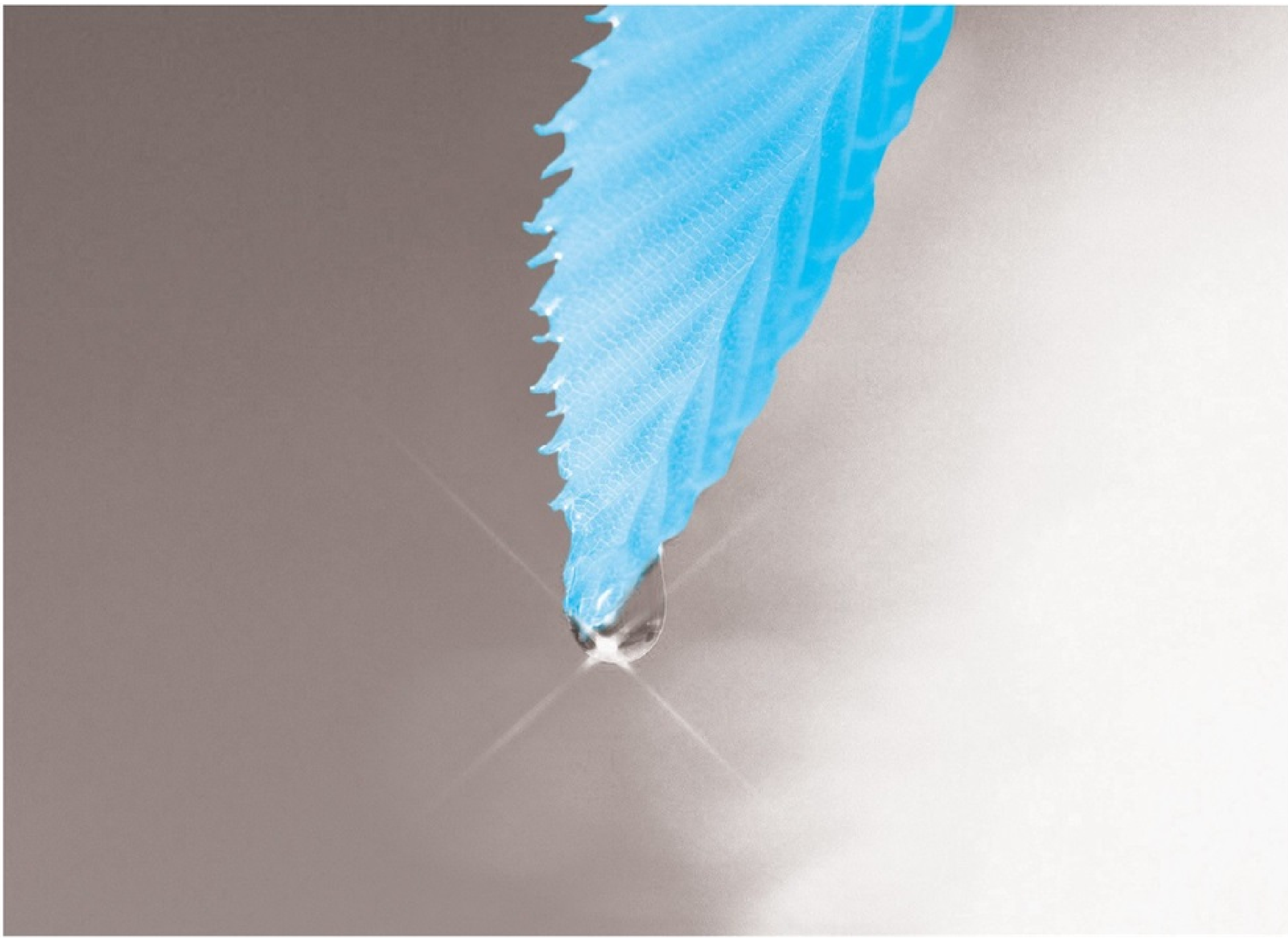
ظاهر از باطن و نیز محکم از متشابه، تنها از امام معصوم ساخته است؛ به فرمودهٔ امیر سخن: «همانا در قرآن دانش آینده است و حدیث گذشته. درد شما را درمان است و راه سامان دادن کارتان در آن.»(۱)

این نکته بسیار مهم است که منابع آسمانی و غیبیِ دیگری به عنوان خاستگاه علوم امامان مطرح است که گواه تنوع و تعدد آن است. با توجه به این گستردگیِ منابع فرابشری است که پیامبر در حدیث ثقلین دربارهٔ اهل بیت خود فرمودند: «به آنان چیزی یاد ندهید؛ چراکه آنان از شما عالم ترند.»(۲)

۱- . «أَلَا إِنَّ فِیهِ عِلْمَ مَا یأْتِی وَ الْحَدِیثَ عَنِ الْمَاضِی وَ دَوَاءَ دَایکُمْ وَ نَظْمَ مَا بَینَکُم». نهج البلاغه، خطبهٔ ۱۵۸.

۲- . «لاتعلموهم فهم اعلم منکم»، کافی، ج۱، ص۲۸۶.

تصویر

ص:۲۴

مرز علم غیب

باوجود علم غیب امامان چرا گاهی آنان انگور یا خرما یا دیگر اشیای مسموم را تناول می کردند و به شهادت می رسیدند؟ دربارهٔ شناخت امیرمؤمنان از قاتل خود، خوردن سم توسط امام حسن، کشته شدن امام حسین و همچنین دربارهٔ امام رضا که می دانستند انگوری که جلویشان گذاشته اند مسموم است، چه پاسخی وجود دارد؟

در پاسخ، دقت به نکات زیر شایسته است:

۱. دانش و آگاهی پیامبران و ائمهٔ اطهار بر دو نحو است:

۱.۱. علومی که از راه عادی برای آنان فراهم می آید که در این گونه دانش ها، با دیگر مردم تفاوت چندانی ندارند؛

۲.۱. علومی که برای آنان از راه های ماوراءطبیعی (وحی و الهام) حاصل می شود که به آن، علم لدنی یا علم غیب می گویند.

ص:۲۵

۲. پیـامبر و ائمـهٔ اطهـار: در مسائـل عـادی و فردی و امور اجتمـاعی، موظف به اسـتفاده از علم عـادی بوده انـد. ازاین رو، همواره در این گونه مسائل، از شـیوه های معمولی، تحقیق و کسب آگاهی کرده و براساس آن عمل می کردند. سِرّ این مسئله نیز آن است که آنان، الگوی بشریت اند و اگر در مسیر زندگی و حرکت های اجتماعی، راهی غیر از این بپویند، دیگر جنبهٔ اسوه بودن خود را از دست خواهند داد و دوستداران و پیروان به بهانهٔ آنکه آنان با علم لدنی عمل می کرده اند، از حرکت های سازنده و انقلابی و اِصلاحی باز خواهند ایستاد.

۳. عمـل دائمی براسـاس علم غیب، موجب اختلال در امور است؛ زیرا ارادهٔ غـالب خـدا به جریـان امور، براساس علم عادی بشـری تعلق گرفته است. به همین جهت، معصومان برای شـفای بیماری خود و اطرافیانشان از علم غیب اسـتفاده نمی کردند. شاید یکی از حکمت های ممنوعیت روی آوری به نجوم یا تسخیر جن برای کشف غیرعادی حوادث آینده

ص:۲۶

نیز همین اختلال در امور است.(۱)

۴. عمل براساس علم غیب، در برخی مواقع با حکمت نصب معصومان: منافات دارد؛ زیرا در این صورت، جنبهٔ اسوه و الگوبودنِ خود را از دست خواهند داد و سایر افراد بشر از وظایف فردی و اجتماعی خود به این بهانه، یعنی ناآگاهی از علم غیب، شانه خالی خواهند کرد.

۵. تکالیف دینی معصومان: همواره برطبق علومی بوده که از مسیرهای عادی برای آنان پیدا می شده است؛ مثلاً پیامبر و امامان: منافقان را خوب می شناختند و می دانستند که آنان ایمان واقعی ندارند؛ ولی با آنان هرگز به شیوه ای مشابه با نحوهٔ رفتار با کفار برخورد نمی کردند و ازنظر معاشرت و ازدواج و دیگر احکام، با آنان به مانند سایر مسلمانان رفتار می کردند. همچنین، هنگامی که در مسند قضاوت و حل وفصل مشکلات مردم می نشستند،

۱- . صافی گلپایگانی، معارف دین، ج۱، ص۱۲۱.

مطابق قوانین قضایی اسلام حکم کرده و از علوم غیرعادی خود استفاده نمی کردند. نیز، میوه یا غذایی را تناول می کردند که پیش روی آنان بود و مانعی از خوردن آن نمی دیدند.

۶. علم غیب، گاهی به امر واقعی تعلق می گیرد که حتمی و تغییرناپذیر است. بنابراین، برخی چیزهایی که پیامبر و امامان: ازطریق غیبی می دانند، همان چیزی است که حتماً واقع خواهد شد. این گونه آگاهی، چیزی نیست که با آن بتوان تغییری ایجاد کرد و سرنوشت چیزی را تغییر داد.

۷. پیشوایان ما وظیفه نداشتند در تمامی امور طبق علومی عمل کنند که از راه های غیرعادی برای آنان حاصل می شد؛ به عبارتی چنین علم لدنی موضع امام را در برابر تکالیف خود که حتمی الوقوع است تغییر نمی دهد؛ اساسا قضای حتمی خداوند مثل شهادت

ص:۲۸

امـام از آن جهت که حتمی الوقوع است متعلق اراده و قصـد انسانی قرار نمی گیرد .(۱) وظیفـهٔ آنان این بود که نخست، نظام تکوینی این عالم را مراعات کننـد و سـپس، چون سایر مردم با این پیش آمـدها روبه رو شونـد. به بیان دیگر، بدیهی است که سـرانجام هر انسانی مرگ است و هیچ آفریده ای در این جهان عمر ابدی نخواهد داشت.

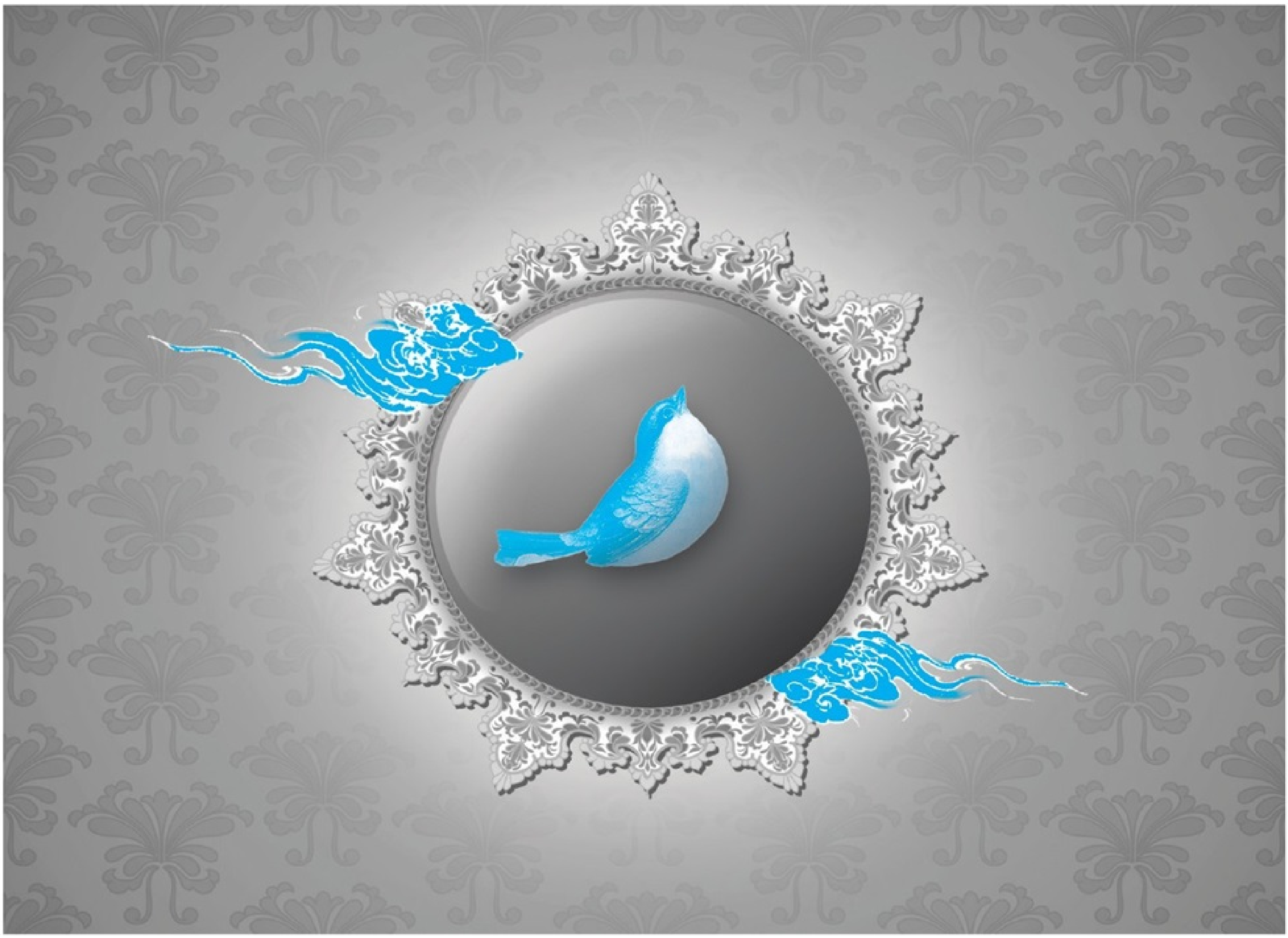
۸. البته خوردن میوهٔ زهرآلود توسط امام رضا از روی اجبار بوده است و امام از شـیوهٔ شـهادت خود خبر داشـتند. حضـرت به اباصلت فرمودند: «اگر بعـد از ملاقـات بـا مأمون، هنگام برگشـتن، عبا را روی سـرم دیدیـد، بدانیـد که مأمون کار خودش را کرده است.» ایشان ضـمن آگاهی، گزینهٔ دیگری فراروی خود نداشتند.

۹. همهٔ اموری که امام معصوم انجام می دهد، به خواست خداوند متعال بستگی دارد:

ص:۲۹

۱- ۱. نک: رخ شاد، در محضر علامه طباطبایی، ص۱۷۴.

تصویر

ص:۳۰

]بل عباد مکرمون. لایسبقونه بالقول و هم بامره یعلمون.[(۱)

۱۰. علم غیب برای پیامبر و امامان: بالفعل نیست؛ بلکه شأنی است و هرگاه اراده کنند و بخواهند چیزی را بدانند، خداوند آنان را آگاه خواهد کرد. به فرمودهٔ حضرت صادق: «امام وقتی بخواهد چیزی را بدانـد، خداونـد او را آگاه خواهد کرد.»(۲) بنابراین، امام اگر بخواهـد می داند: خواسـتن برای او دانسـتن است. ازاین رو، می توان علم غیب امام را به «پاکتی دربسـته» هماننـد کرد که برای آگاهی از محتوا می توانـد آن را بگشاید.

۱- . انبیا، ۲۶و۱۷.

۲- . «إِذَا أَرَادَ الْإِمَامُ أَنْ یعْلَمَ شَیئاً أَعْلَمَهُ اللَّهُ ذَلِکَ». بحارالانوار، ج۲۶، ص۵۷.

برای مطالعه بیشتر

۱. امامت و رهبری، مرتضی مطهری.

۲. معارف دین، صافی گلپایگانی.

۳. پیام قرآن، مکارم شیرازی، ج۹.

۴.امامت، محمد حسن قدردان قراملکی.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹
امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹